

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter på
Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N21
Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med
Underlien

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område
nr. N21Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med
Underlien

Foto:

Naturstyrelsen, Bjarke Huus Jensen

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

År:

2017

ISBN nr.

978-87-7179-074-0

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område nr. N21 *Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 1.907 ha, fordelt på 1.291 ha i habitatområde nr. H193 og 616 ha i habitatområde nr. H219.

Figur 1: Kort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For

supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2347 ha. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H193 og H219. Området domineres dels af et stort, sammenhængende og veludviklet klitlandskab, som er dannet på marint forland, dels af den markante og langstrakte kystskrænt Lien.

Lien-skrænten er Danmarks højeste indlandskystskrænt. Den er flere steder gennemskåret af dybe, skovbevoksede erosionskløfter, hvoraf Langdal, Dybdal og Fosdal hører til de mest markante. I hovedparten af de dybe kløfter er der udviklet fine kildevæld, ligesom der flere steder ved foden af skrænten findes rigkær og kildevæld. Her løber desuden Svenstrup Å. På skrænten findes flere steder meget værdifulde sure overdrev og kalkoverdrev.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i N2000-området.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6230	Surt overdrev	0,2
7220	Kildevæld	0,4
7230	Rigkær	0,0
2130	Grå/grøn klit	487,7
2190	Klitlavning	309,9
2250	Enebærklit	35,0
2140	Klithede	692,1
5130	Enekrat	3,2
4030	Tør hede	6,8
6210	Kalkoverdrev	0,2
4010	Våd hede	1,1
2170	Grårisklit	36,9
2160	Havtornklit	10,2
2120	Hvid klit	35,8
2110	Forklit	11,4
I alt		1630,8

Desuden er der i udpegningsgrundlaget følgende art i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området, arten er dog udelukkende på udpegningsgrundlaget i den del af Natura 2000 området der udgøres af habitatområde nr. H193, ikke i habitatområde H219.:

- Hedepletvinge (*Euphydryas aurinia*) (H193)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 51 plejetiltag, hvilket omfattede rydninger af bevoksninger, bekæmpelse af problemarter, rydning af læhegn og rydning af generel opvækst.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopførelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser	51	Andel (% af total antal indsatser)	409 ha	92 %
Ikke-gennemførte indsatser	2	Andel (% af total antal indsatser)	0 ha	8 %

Generelle bemærkninger og erfaringer ift. 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger:

I området er ovennævnte plejetiltag gennemført, til sikring af den sammenhængende lysåbne natur og plejemålene vurderes at være nået. Alle habitatnaturtyperne i udpegningsgrundlaget vurderes overordnet at have haft gavn af plejen der har medvirket positivt i forhold til målet om at sikre en gunstig bevaringsstatus.

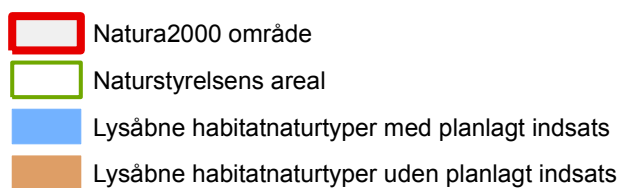
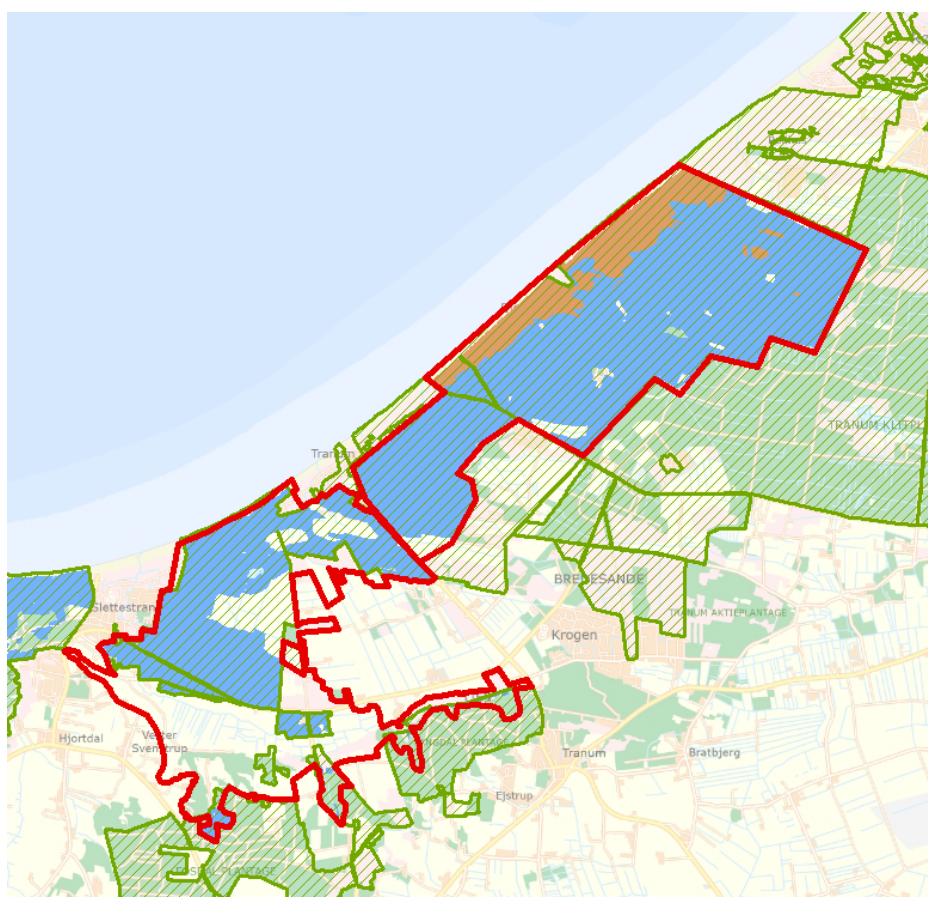
- Der er udført flere hektar rydning af læhegn på Slette Strand
- Der er udført konvertering af skov til lysåben natur ved sommerhusområde ved Slette Strand og ved Lien ovenfor skrænten
- Der er ikke gennemført bekæmpelse for Rynket Rose (*Rosa rugosa*) endnu, da resultatet for og viden om bekæmpelsesmetoderne har været for usikre og uvisse. Vi afventer stadig resultatet for en ny bekæmpelses metode med maskine. Konkurrencen fra denne invasive art er meget betydelig i området og indsatsen ventes derfor øget i den kommende periode. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne *grå/grøn klit* og *klithede* med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Bekæmpelse af rynket rose kommer dels til at ske med opgravning og dels med maskine

Konkrete erfaringer

- Efter skovrydning kommer der ofte problemer med gyvel og glansbladet hæg, der er derfor planlagt rydning af problemarter i de områder i denne plan.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkrete følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af naturtypen kalkoverdrev, naturtypen surt overdrev og naturtypen tør hede med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske

randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

- Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til naturtypen rigkær, så der kan skabes større sammenhængende arealer samtidig med, at udtagningen bidrager til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit, klithede, enebærklit, tør hede, enekrat og kalkoverdrev med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Kommunen og Naturstyrelsen skal være særlig opmærksomme på naturtyperne grå/grøn klit, klitlavning og enebærklit samt arten hedepletvinge som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for Natura 2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis græsning på klitheder og rydning af opvækst, jf. nedenstående skema.

Endvidere er store dele af arealerne underlagt pletvise afbrændinger med års mellemrum.

En del af plejen, primært slåninger og afbrænding udføres i forbindelse med driften af Skydeområde Tranum. Slåningerne tilpasses i udførelsen, metode og tidspunkt, naturtyper og især ifht. arten Hedepletvinges krav til levesteder.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
	Naturtype	Målsætning	Total	
Eksisterende habitatnatur	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	229,8
			Naturtypebevarende pleje	244,6
			Forbedring af hydrologi	17,6
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	365,1
			Naturtypebevarende pleje	377,4
			Forbedring af hydrologi	4,3
	2160	Havtornklit	Sikring af naturtypen	5,8
			Naturtypebevarende pleje	3,8
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	570,6
			Naturtypebevarende pleje	526,3
			Forbedring af hydrologi	18,6
	2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	10,6
			Naturtypebevarende pleje	19,3
	2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	32,1
			Naturtypebevarende pleje	18,2
			Forbedring af hydrologi	2,4
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	6,0
			Naturtypebevarende pleje	5,3
			Naturlig dynamik	6,0
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	6,4
			Naturtypebevarende pleje	0,5
	5130	Enekrat	Sikring af naturtypen	0,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9
	6210	Kalkoverdrev	Naturtypebevarende pleje	0,2
	7220	Kildevæld	Naturtypebevarende pleje	0,4
	6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	0,2
	4010	Våd hede	Naturtypebevarende pleje	1,1
	2120	Hvid klit	Sikring af naturtypen	10,9

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
	Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total	
Eksisterende habitatnatur	2190	Klitlavning	Rydning af opvækst	Eksisterende	144,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	2,4
				Nyt	1,2
			Afbrænding	Eksisterende	5,6
				Nyt	0,3
			Græsning	Eksisterende	24,9

			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,2
				Nyt	4,2
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	5,7
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	27,5
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	2,4
	2130	Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	274,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	14,3
				Nyt	27,1
			Afbrænding	Eksisterende	35,4
				Nyt	0,6
			Græsning	Eksisterende	80,0
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	19,0
				Nyt	20,9
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	86,3
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	10,3
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	8,4
	2160	Havtornklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,8
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	3,8
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	5,8
	2140	Klithede	Rydning af opvækst	Eksisterende	411,1
				Nyt	8,2
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	16,9
				Nyt	80,4
			Afbrænding	Eksisterende	46,7
				Nyt	13,5
			Græsning	Eksisterende	117,5
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	27,0
				Nyt	54,3
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	39,9
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	10,8
	2250	Enebærklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	19,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,4
				Nyt	5,0
			Græsning	Eksisterende	1,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	4,9
				Nyt	0,5
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	8,2

	2170	Grårisklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	16,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,7
			Afbrænding	Eksisterende	0,7
			Græsning	Eksisterende	5,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,7
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	9,8
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,0
	2110	Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	5,3
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	6,0
	4030	Tør hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	6,8
			Afbrænding	Eksisterende	6,4
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2
	5130	Enekrat	Rydning af opvækst	Eksisterende	2,8
	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
	7220	Kildevæld	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4
	6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2
	4010	Våd hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	1,1
	2120	Hvid klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	10,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	10,9

I tabel f er der en opdeling i to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "nye tiltag": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag		
Eksisterende habitatnatur	2190	Klitlavning	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	27,1
				Nyt	0,6
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	3,5
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	31,6
			Hegning	Eksisterende	15,7
			Etablering af vandhuller/søer	Eksisterende	3,7
				Nyt	0,6

	2130	Grå/grøn klit	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	12,2
			Hegning	Eksisterende	24,6
			Etablering af vandhuller/søer	Eksisterende	3,2
	2140	Klithede	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	18,6
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	8,5
			Hegning	Eksisterende	17,9
	2250	Enebærklit	Hegning	Eksisterende	1,2
	2170	Grårisklit	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	2,4
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	1,2
	7220	Kildevæld	Fjernelse af spærringer i vandløb	Eksisterende	0,4

I tabel g er der en opdeling i to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "nye tiltag": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder hvor arten findes eller potentielt kan blive tilknyttet. I nogle tilfælde kan der være behov for en særlig indsats. Disse artsplejetiltag fremgår af tabel i.

Specifikt af hensyn til arten Hedepletvinge *Euphydryas aurinia*, gennemføres specifikke artsplejetiltag.

Hedepletvinge tilgodeses primært ved justeringer i indsatsen for naturtyperne. På lokaliteter hvor arten forekommer udføres ekstensiv drift, ved slåninger tilstræbes det ikke at slå hele arealet hvert år og /eller slå så sent på sæsonen at larverne sidder i vinterspind lavt i vegetationen, ved græsning holdes græsningstrykket passende lavt. Der iværksættes rydninger af opvækst, slåning og afbrænding, som ville kunne skabe nye levesteder for arten.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Tabel h: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
1065	Hedepletvinge	Sikring af artens levested	1

Tabel i: Specifikke artsplejetiltag

Indsats for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatsstype	Total
1065	Hedepletvinge	Rydning af opvækst	1
		Afbrænding	1
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	1
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	1

I tabel i er der en opdeling i to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede forekommer som led i den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "nye tiltag": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at antallet af levesteder for hedepletvinge forventes at kunne have et potentiale for at øges.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngre- og fourageringsområder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr. N21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien

Natura 2000-området har et areal på 2347 ha. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H193 og H219. Området domineres dels af et stort, sammenhængende og veludviklet klitlandskab, som er dannet på marint forland, dels af den markante og langstrakte kystskrænt Lien.

Lien-skrænten er Danmarks højeste indlandskystskrænt. Den er flere steder gennemskåret af dybe, skovbevoksede erosionskløfter, hvoraf Langdal, Dybdal og Fosdal hører til de mest markante. I hovedparten af de dybe kløfter er der udviklet fine kildevæld, ligesom der flere steder ved foden af skrænten findes rigkær og kildevæld. Her løber desuden Svenstrup Å. På skrænten findes flere steder meget værdifulde sure overdrev og kalkoverdrev.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af naturtypen kalkoverdrev, naturtypen surt overdrev og naturtypen tør hede med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til naturtypen rigkær, så der kan skabes større sammenhængende arealer samtidig med, at udtagningen bidrager til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit, klithede, enebærklit, tør hede, enekrat og kalkoverdrev med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Kommunen og Naturstyrelsen skal være særlig opmærksomme på naturtyperne grå/grøn klit, klitlavning og enebærklit samt arten hedepletvinge som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
Naturtype		
6230	Surt overdrev	0,2
7220	Kildevæld	0,4
7230	Rigkær	0,0
2130	Grå/grøn klit	487,7
2190	Klitlavning	309,9
2250	Enebærklit	35,0
2140	Klithede	692,1
5130	Enekrat	3,2
4030	Tør hede	6,8
6210	Kalkoverdrev	0,2
4010	Våd hede	1,1
2170	Grårisklit	36,9
2160	Havtornklit	10,2
2120	Hvid klit	35,8
2110	Forklit	11,4
I alt		1630,8

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i de nedenstående tabeller.

Tabel II: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	
	Naturtype	Plejetiltag		Total	
Eksisterende habitatnatur	2190	Klitlavning	Rydning af opvækst	Eksisterende	144,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	2,4
				Nyt	1,2
			Afbrænding	Eksisterende	5,6
				Nyt	0,3
			Græsning	Eksisterende	24,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,2
				Nyt	4,2
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	5,7
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	27,5
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	2,4
	2130	Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	274,6

			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	14,3
				Nyt	27,1
			Afbrænding	Eksisterende	35,4
				Nyt	0,6
			Græsning	Eksisterende	80,0
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	19,0
				Nyt	20,9
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	86,3
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	10,3
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	8,4
	2160	Havtornklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,8
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	3,8
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	5,8
	2140	Klithede	Rydning af opvækst	Eksisterende	411,1
				Nyt	8,2
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	16,9
				Nyt	80,4
			Afbrænding	Eksisterende	46,7
				Nyt	13,5
			Græsning	Eksisterende	117,5
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	27,0
				Nyt	54,3
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	39,9
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	10,8
	2250	Enebærklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	19,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,4
				Nyt	5,0
			Græsning	Eksisterende	1,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	4,9
				Nyt	0,5
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	8,2
	2170	Grårisklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	16,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,7
			Afbrænding	Eksisterende	0,7
			Græsning	Eksisterende	5,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,7
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	9,8
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,0

	2110	Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	5,3
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	6,0
	4030	Tør hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	6,8
			Afbrænding	Eksisterende	6,4
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2
	5130	Enekrat	Rydning af opvækst	Eksisterende	2,8
	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
	7220	Kildevæld	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4
	6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2
	4010	Våd hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	1,1
	2120	Hvid klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	10,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	10,9

Tabel III: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)

		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total		
Eksisterende habitatnatur	2190	Klitlavning	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	27,1		
				Nyt	0,6		
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	3,5		
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	31,6		
			Hegning	Eksisterende	15,7		
			Etablering af vandhuller/søer	Eksisterende	3,7		
				Nyt	0,6		
			2130	Grå/grøn klit	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	12,2
					Hegning	Eksisterende	24,6
					Etablering af vandhuller/søer	Eksisterende	3,2
2140	Klithede	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	18,6			
		Rydning af bevoksning	Eksisterende	8,5			
		Hegning	Eksisterende	17,9			
2250	Enebærklit	Hegning	Eksisterende	1,2			
2170	Grårisklit	Aktiv lukning af dræn og grøfter	Eksisterende	2,4			
		Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	1,2			
7220	Kildevæld	Fjernelse af spærringer i vandløb	Eksisterende	0,4			

I tabel II og III er der en opdeling i to kategorier:

- ”Eksisterende driftsplan mv.”: Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- ”nye plejetiltag”: Kategorien omfatter de plejetiltag, der alene gennemføres som led i opfyldelsen af Natura 2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for Hedepletvinge, som fremgår af tabel V

Tabel IV: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
1065	Hedepletvinge	Sikring af artens levested	1

Tabel V: Planlagte artsplejetiltag for arter udover plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
1065	Hedepletvinge	Rydning af opvækst	1
		Afbrænding	1
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	1
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	1

Forventningen til den samlede indsats

Naturtyper og arter skal på sigt opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk